មាតិកា

ទំព័រ

សេចក្ដីថ្លែងអំណរគុណ ២

សេចក្ដីផ្ដើម ៣

ជំពូក ១: កាយវិភាគវិទ្យានិងសរីរៈវិទ្យា........ ៤

ជំពូក ២: ការចិញ្ចឹមមាន់........ ៨

ជំពូក ៣: ការបន្តពូជ និងការលូតលាស់ ១៤

ជំពូក ៤: ជីវសុវត្ថិភាព និងការបង្ការជំងឺ ២១

ជំពូក ៥: ជំងឺ (ការត្រួតពិនិត្យមាន់) ២៣

ជំពូក ៦: ជំងឺ (រោគសញ្ញា និងការធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យ) ២៥

ជំពូក ៧: ព្រូនខាងក្នុង ៣៤

តារាង: តារាងកម្មវិធីវ៉ាក់សាំងដែលត្រូវអនុវត្ត........ ៤៥

សេចក្ដីថ្លែងអំណរគុណ

គម្រោងចិញ្ចឹមសត្វកម្ពុជា-សហគមន៍អឺរ៉ុប (SLPP) សូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅជូនចំពោះ:

- ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ សហគមន៍អឺរ៉ុប (EU) និងនាយកដ្ឋានផលិតកម្ម និងបសុព្យាបាល ចំពោះការគាំទ្រជាថវិកា សំភារៈ ស្មារតី និងបច្ចេកទេស ដើម្បីឱ្យសៀវភៅនេះលេចចេញជារូបរាងឡើង ។

- ថ្នាក់ដឹកនាំក្រសួងជាពិសេស ឯកឧត្តមបណ្ឌិត **ចាន់ សារុន** រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ និងសហការីដែលជួយផ្ដួចផ្ដើម និងជ្រោមជ្រែងអស់ពីចិត្តពីថ្លើម ដើម្បីឱ្យគម្រោងចិញ្ចឹមសត្វកម្ពុជា-សហគមន៍អឺរ៉ុប (SLPP) ដំណើរការបានល្អតាំងពីចាប់ផ្ដើមរហូតដល់ពេលនេះ ជាពិសេសអាចឱ្យគម្រោងអនុវត្តសកម្មភាពមួយចំនួនបានតាមរយៈ Contribution Agreement ជាមួយអង្គការស្បៀង និងកសិកម្មនៃសហប្រជាជាតិ (FAO) ។

- គណៈកម្មាធិការដឹកនាំគម្រោងចិញ្ចឹមសត្វកម្ពុជា-សហគមន៍អឺរ៉ុប (SLPP) ទាំងអស់ដែលបានជួយតំរង់ទិស និងការណែនាំល្អៗរហូតមកដល់ពេលនេះ ។

- មន្ត្រីសំរបសំរួលគម្រោង មកពីនាយកដ្ឋាន និងការិយាល័យផលិតកម្ម និងបសុព្យាបាលខេត្តគោលដៅទាំង៤នៃគម្រោង មន្ត្រីពាក់ពន្ធ័នានា និងក្រុមជំនួយការបច្ចេកទេសនៃគម្រោងចិញ្ចឹមសត្វកម្ពុជាសហគមន៍អឺរ៉ុប (SLPP) ទាំងអស់ ដែលបានចំណាយពេលវេលាដ៏មានតម្លៃ ផ្ដល់ជាគំនិតបច្ចេកទេស និងការប្រឹងប្រែងនានា ។

- លោក **Yves Froehlich** ជាអ្នកសំរបសំរួលសកម្មភាព និង សហការីមកពីអង្គការស្បៀង និងកសិកម្មនៃសហប្រជាជាតិ (FAO) ដែលបានចូលរួមក្នុងការរៀបចំខ្លឹមសារ និង ផ្ដល់នូវរូបថតសំរាប់ការផលិតសៀវភៅនេះ អោយលេចចេញជារូបរាងឡើង និង សហការយ៉ាងជិតស្និទ្ធក្នុងការអនុវត្តសកម្មភាពគម្រោង ។

ភ្នំពេញថ្ងៃទី ២៨ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៩

នាយកគម្រោង

បណ្ឌិត ទូ ធនិកា

សេចក្តីផ្តើម

ការចិញ្ចឹមសត្វនៅកម្ពុជា ដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការលើកកម្ពស់ជីវភាព ជាពិសេសប្រជាកសិករនៅជនបទ ដោយផ្តល់នូវប្រាក់ចំណេញ ជួយផ្គត់ផ្គង់ដល់ការខ្វះខាត ផ្តល់នូវកំលាំងអូសទាញ និង ជាទ្រព្យសម្បត្តិរបស់គាត់។ ការចិញ្ចឹមមាន់ដើរតួនាទីផងដែរក្នុងសេដ្ឋកិច្ចគ្រួសារ ដោយងាយស្រួលចិញ្ចឹម ផ្តល់ជាប្រាក់កម្រៃជាប្រចាំ និង ចំណាយដើមទុនតិច។ តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយការចិញ្ចឹមមាន់នៅតែជួបបញ្ហាឧបសគ្គមួយចំនួនដូចជាអត្រាឈឺ និង ស្លាប់នៅមានកម្រិតខ្ពស់នៅឡើយ បច្ចេកទេសចិញ្ចឹមនៅមានកម្រិត និង ការយល់ដឹងរបស់ប្រជាកសិករ និងភ្នាក់ងារផ្តល់សេវាពុំទាន់បានទូលំទូលាយ។ ភ្នាក់ងារសុខភាពសត្វភូមិ ដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ក្នុងការផ្តល់សេវាកម្មបសុពេទ្យ និង ផ្សព្វផ្សាយនូវបច្ចេកទេសក្នុងការចិញ្ចឹមសត្វ។ ក្រោមការជួយឧបត្ថម្ភជំនួយឥតសំណងរបស់សហគមន៍អឺរ៉ុប (EU) និង ក្រោមការដឹកនាំដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់របស់ឯកឧត្តមបណ្ឌិត **ចាន់ សារុន** រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និង នេសាទ គម្រោងចិញ្ចឹមសត្វកម្ពុជា-សហគមន៍អឺរ៉ុប (SLPP) សហការជាមួយអ្នកជំនាញនានាក្នុងវិស័យផលិតកម្ម និង បសុព្យាបាលបានធ្វើសកម្មភាពអន្តរាគមន៍ជា ច្រើនក្នុងវិស័យនេះទទួលលទ្ធផលគួរឱ្យកត់សម្គាល់។ ការបណ្តុះបណ្តាលឡើងវិញនូវភ្នាក់ងារសុខភាព សត្វភូមិនៅបណ្តាខេត្តគោលដៅ ជាសកម្មភាពអាទិភាព ដែលកន្លងមក យើងបានបណ្តុះបណ្តាលបានចំនួន ១៩ម៉ូឌុល ហើយ ដែលក្នុងនោះមានម៉ូឌុលស្តីអំពីការចិញ្ចឹមមាន់ និងជំងឺមាន់។ គម្រោង បានផ្តួចផ្តើមរៀបរៀងសៀវភៅ "**ការចិញ្ចឹមមាន់**" នេះឡើង ដោយបានបញ្ចូលនូវគំនិត មតិយោបល់ និងបទពិសោធន៍នានា របស់អ្នកជំនាញ និងផ្នែកពាក់ព័ន្ធ ដើម្បីជាផលប្រយោជន៍ដល់ភ្នាក់ងារសុខភាពសត្វភូមិ ភ្នាក់ងារផ្តល់សេវាកម្មបសុពេទ្យ និង កសិករចិញ្ចឹមសត្វ ក្នុងការកសាងសមត្ថភាព និង ផ្តល់សេវាកម្ម ឱ្យកាន់តែមានប្រសិទ្ធភាព ជាពិសេសទៅដល់កសិករនៅតាមបណ្តាខេត្តគោលដៅទាំង៤នៃគម្រោងគឺ ខេត្តតាកែវ កំពង់ស្ពឺ កំពង់ឆ្នាំង និង ពោធិ៍សាត់។

ជំពូក ១ កាយវិភាគវិទ្យា និងសរីរៈវិទ្យា

I. ប្រព័ន្ធរំលាយអាហារ

- **បំពង់ក:** ជាបំពង់ដែលតភ្ជាប់ពីមាត់ ទៅកាន់ក្រពះ។ វាមានលក្ខណៈយឺតសម្រួលដល់ការលេបចំណី។
- **តែ :** ចំណីត្រូវទុកក្នុងតែរយៈពេល ២ម៉ោងដើម្បីផ្សើម ហើយវាធ្វើឱ្យចំណីមានសភាពទន់។
- **ក្រពះមានពីរផ្នែកគឺ :**
  - **ទងកោះ :** ជាទីកន្លែងដែលចំណីត្រូវបានលាយជាមួយរសក្រពះយ៉ាងរហ័ស។
  - **កោះ :** ដើរតួនាទីដូចជាក្រពះ។ នៅទីនេះសាច់ដុំនោះកិនបំបែកចំណីដោយមានជំនួយពីគ្រាប់គ្រួស ឬកម្ទេចថ្មដែលមាន់បានលេបចូល។
- **ពោះវៀន :** មានវត្តមានអង់ស៊ីម និងបាក់តេរីផ្សេងៗ ដើរតួនាទីក្នុងការរំលាយប្រូតេអ៊ីន កាបូអ៊ីដ្រាត និងសារធាតុខ្លាញ់។ ដំណើរការអាចប្រព្រឹត្តនៅក្នុងអំឡុងពេលពី ១២ ទៅ ១៨ម៉ោង។

RtvcgcafaeBaHevonGacr l ayCatsrés)aneT.

- ផ្នែកដំបូងនៃពោះវៀនតូច គឺជា គល់ពោះវៀន។
- ថង់ធំ២ ភ្ជាប់ជាមួយចុងពោះវៀន ហៅថាថង់ពោះវៀន។
- ខាងក្រោមថង់ពោះវៀន គឺពោះវៀនធំ ហើយជាប់ជាមួយក្លូអាក់។
- ថ្លើមមានទំហំធំ ពណ៌ត្នោត មានបំពង់ទឹកប្រមាត់ពណ៌ខៀវ នៅជាប់ជាមួយ និងលំពែងពណ៌ផ្កាឈូក វាមានតួនាទីសំខាន់ចូលរួមការរំលាយអាហារ។

លាមកបក្សីចែកជាពីរផ្នែក :

- មួយផ្នែករឹង ពាសដោយពណ៌សចេញពីតម្រងនោម ។
- មួយផ្នែកទៀតម្យ៉ៅខ្មៅប្រផេះ ចេញពីពោះវៀន (ក្លូអាក់) ។

មិនត្រូវភ័ន្តច្រឡំជាមួយការរាកទេ

លាមកមាន់ចែកជាពីរផ្នែក
ពណ៌ស និងប្រផេះ

II. ប្រព័ន្ធដកដង្ហើម

- ច្រមុះ និងរន្ធច្រមុះភ្ជាប់ជាមួយនឹងប្រហោងឆ្អឹងលលាដ៍ក្បាល និងមានភ្នែកនៅសងខាង ហើយមានតម្រងខ្យល់មុនពេលចូលក្នុងសួត ។
- បំពង់ខ្យល់ គឺជាបំពង់តភ្ជាប់ទៅនឹងទងសួត ។
- សួតមានសភាពដូចអេប៉ុងពណ៌ក្រហមស្រស់ខ្យល់ចូលទៅសួតដើម្បីបំពេញថង់ខ្យល់ ។
- **ថង់ខ្យល់ :** ថង់ភ្នាសស្តើងដែលលេចឡើងច្បាស់ក្នុងសរីរាង្គ។ ថង់ខ្យល់ គឺជាផ្នែកទីមួយដែលងាយទទួលជំងឺផ្លូវដង្ហើម ។

- ការដកដង្ហើម គឺធ្វើឡើងដោយចលនារបស់ឆ្អឹងទ្រូង ព្រោះសត្វស្លាបគ្មានសន្ទះទ្រូងទេ ។
  ដាក់មាន់ក្នុងទ្រុងចង្អៀតពេលដឹកជញ្ជូនធ្វើឱ្យមាន់ពិបាកធ្វើចលនាឆ្អឹងទ្រូងដើម្បីដកដង្ហើម ។

- ការដកដង្ហើមជួយរក្សាលំនឹងសីតុណ្ហភាពក្នុងខ្លួន ជាពិសេសនៅពេលអាកាសធាតុក្តៅ ។ នៅពេលសីតុណ្ហភាពខាងក្រៅលើសពី ៣០ អង្សាសេ មាន់ដកដង្ហើមញាប់រហូតដល់ ១៦០ដងក្នុងមួយនាទី ។

III. ប្រព័ន្ធទឹកនោម និងសរីរាង្គបន្តពូជ

- **តម្រងនោម :** មាន់មានតម្រងនោមពីរពណ៌ត្នោតចាស់ និងមានបំពង់ទឹកនោមមួយ ។
- **បំពង់នោម :** គឺបំពង់បញ្ចេញទឹកនោមពីតម្រងនោម ទៅក្លូអាក់ ។

សរីរាង្គបន្តពូជ:

- ជាធម្មតាមេមាន់ មានអូវ៉ែមួយ និងបំពង់នាំអូវុលមួយ ។ អូវ៉ែគឺជាកន្សោមពងពណ៌លឿង ហើយមានដំណាក់កាលលូតលាស់ជាច្រើន មានទីតាំងនៅក្បែរតម្រងនោម ។

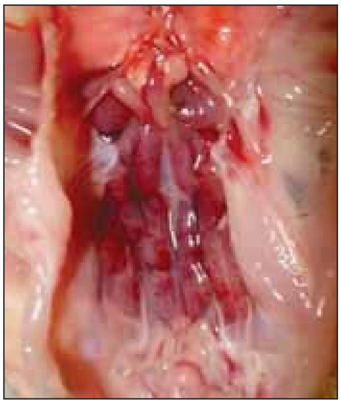

- មាន់ឈ្មោលមានពងស្វាសពីរ នៅចន្លោះរវាងសួត និងតម្រងនោម ។

IV. ប្រព័ន្ធឈាមរត់

- បេះដូងនៅស្ថិតនៅខាងលើថ្លើម មានតួនាទីសំខាន់សម្រាប់ការបូមឈាម ។

- ផាលមានរាងមូល ពណ៌ក្រហមត្នោត មានទីតាំងនៅចន្លោះថ្លើម និងកោះ ។
- ផាលមានតួនាទីសំខាន់បញ្ចេញកោសិកា ឈាមមិនល្អពីសរីរាង្គ និង កម្ទេចកំទីចេញពីប្រព័ន្ធឈាមរត់ ។

V. ស៊ុត

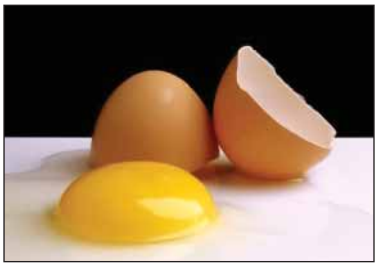

- ជាទូទៅស៊ុតមាន់មានទម្ងន់ពី ៣៥-៧៧ ក្រាម ។

សមាសធាតុ

- សំបក ១០ ភាគរយ
- ស៊ុតពណ៌លឿង ៣០ ភាគរយ
- ស៊ុតពណ៌ស ៦០ ភាគរយ

- St មានប្រូតេអ៊ីនច្រើន ហើយមិនសូវមានខ្លាញ់ទេ។ វាជាប្រភពវីតាមីនដ៏ល្អ ជាពិសេសវីតាមីន បេ ១២ ប៉ុន្តែមិនមានវីតាមីនសេទេ និងជាប្រភពជាតិដែក ។

ជំពូក ២ ការចិញ្ចឹមមាន់

I. ការជ្រើសរើស និងបង្កាត់ពូជ

ធ្វើឡើងក្នុងគោលបំណងដើម្បី ជំរុញការលូតលាស់ឱ្យបានឆាប់ (ពី៦ខែ មកត្រឹម៤ខែ) ឬ បង្កើនការផលិតស៊ុត កែលំអគុណភាពសាច់ដោយផលិតប្រភេទមាន់ដែលស្របនឹងតម្រូវការរបស់ប្រជាជន និងរក្សាឱ្យបាននូវលក្ខណៈស៊ាំទៅនឹងបរិយាកាស។

១. ការជ្រើសរើសមេមាន់ :

- មានភាពរវៀសរវៃ ពូកែរកចំណី និង ធន់នឹងជំងឺ។
- មានលំនឹង ចំពុះបិទជិត ភ្នែកភ្លឺថ្លា និង សិរពណ៌ក្រហម។
- ជាមាន់ដែលកើតមកពីមេបាដែលមិនជាប់ស្រឡាយគ្នា។
- មិនធ្លាប់កើតជំងឺឆ្លង ដូចជា: ជំងឺញូវកាស (ដង្កោរវែក)។
- មានគូថទូលាយ: ចន្លោះឆ្អឹងគូថ និង ឆ្អឹងទ្រូង ទូលាយ អាចដាក់ម្រាមដៃ ៣ បាន)។
- មានមាឌធំ ធំធាត់លឿន ទម្ងន់លើសពី ១.៥០ គីឡូក្រាម និង រោមក្រាស់ល្អ។
- មានអាយុមិនលើសពី ៣ឆ្នាំ។
- ពូជដែលមានពងច្រើន ពងធំ ញាស់បានច្រើន និង សាយកូនខ្លាំង: កូន៤ដង/១ឆ្នាំ យ៉ាងតិច។

២. ការជ្រើសរើសបាមាន់ :

- មានមាឌធំ (ទម្ងន់២គីឡូក្រាមឡើង)។
- មានភាពរហ័សរហួន និង ពូកែជាន់មេ ហើយកូនញាស់បានច្រើន។
- មិនធ្លាប់កើតជំងឺឆ្លង និងមានអាយុមិនលើសពី ៣ឆ្នាំ។
- មិនមែនជាមាន់ដែលកើតពីមេបាដែលជាប់ស្រឡាយគ្នា និង មិនជាប់ស្រឡាយជាមួយមេមាន់ដែលត្រូវបង្កាត់ជាមួយ។
- បាដែលធំលឿន និងសុខភាពល្អ ហើយពូកែជាន់មេ។
- បាដែលមានភ្នែកភ្លឺថ្លា និងរវៀសរវៃ

- បាដែលមានជើងធំ និងរឹងមាំ ។

នៅពេលខ្លះយើងត្រូវជ្រើសរើសពូជមាន់ដោយផ្តោតទៅលើ សំបុរ រោម និងពណ៌របស់មាន់ដែលជាតម្រូវការ របស់អ្នកបរិភោគ ។

៣. ការបង្កាត់ពូជ :

គម្រោងចិញ្ចឹមសត្វកម្ពុជា-សហគមន៍អឺរ៉ុប បានផ្តួចផ្តើមការបង្កាត់មាន់ក្នុងស្រុក ជាមួយនឹងបាមាន់កូនកាត់ (អ៊ីសាប្រូន ជាមួយមាន់ជល់) ។

ទម្ងន់ ១.២ គក្រ នៅអាយុ ១១២ថ្ងៃ (កូនកាត់)
ទម្ងន់ ១.០៥ គក្រ នៅអាយុ ១៣៥ថ្ងៃ
(ក្នុងស្រុក)

បាកូនកាត់ចិញ្ចឹមជាមួយមាន់ក្នុងស្រុក
បន្ទាប់ពីយកបាចាស់ (ក្នុងស្រុក) ចេញ

II. ការផ្តល់ចំណី

ត្រូវធ្វើឡើងឱ្យបានត្រឹមត្រូវទៅនឹងតម្រូវការរបស់មាន់ដើម្បីការធំធាត់ និងផលិតកម្មពង។ ការផ្តល់ចំណីមិនបានគ្រប់គាន់ និងគ្មានគុណភាពសម្រាប់តម្រូវការរបស់មាន់ ធ្វើឱ្យមាន់ធំធាត់យឺត ផលិតពងបានតិច និងខាតពេលវេលាទៀតផង។ មាន់ដើរស៊ីដោយខ្លួនឯងតែងជួបនូវកង្វះបរិមាណ ក៏ដូចគុណភាពចំណីផងដែរ ។

▪ រកចំណីស៊ីតាមទីវាល (មាន់ចិញ្ចឹមព្រលែង)៖ មាន់ដើររកជន្លេន ខ្យង កណ្តៀរ សត្វល្អិត គ្រាប់ធញ្ញជាតិ ស្លឹករុក្ខជាតិ បន្លែផ្សេងៗ នៅតាមបរិវេណផ្ទះ និងភូមិដែលវារស់នៅ។

ប៉ុន្តែវាគ្រោះថ្នាក់ច្រើនការចិញ្ចឹមមាន់ព្រលែងក្នុងភូមិ ដោយសារប្រភពចំណីនៅតាមភូមិមិនគ្រប់គ្រាន់ និងងាយទទួលរងជំងឺផ្សេងៗ។

មាន់ជាច្រើនពិបាកស្វែងរកចំណីនៅក្នុងភូមិ ហើយមាន់ដែលខ្សោយ (កូនមាន់) អាចប្រឈមនឹងការងាប់បាន។ ការផ្តល់ចំណីដូចជា កាកសំណល់ផ្ទះបាយ កន្ទក់ស្រូវ អង្ករ ធញ្ញជាតិ សម្រាប់មាន់ចិញ្ចឹមព្រលែងសំខាន់ខ្លាំងណាស់។

▪ ផ្តល់ចំណីបន្ថែម៖ ចាំបាច់ត្រូវផ្តល់ចំណីឧស្សាហកម្មសម្រាប់កូនមាន់ក្នុងអំឡុង ៣ អាទិត្យដំបូង។

ការផ្តល់ចំណីឧស្សាហកម្មដែលមានប្រូតេអ៊ីនថាមពល សារធាតុរ៉ែ និងសមាសធាតុជំរុញឱ្យ ស្បែក និងជើងមាន់មានពណ៌លឿងគ្រប់គ្រាន់ធ្វើឱ្យមាន់ធំធាត់លឿន សុខភាពល្អចាប់ពី អាយុ ៣អាទិត្យរហូតដល់លក់។

▪ វត្ថុធាតុដើមក្នុងស្រុក ៖

វត្ថុធាតុដើមក្នុងស្រុកដែលមានប្រយោជន៍ផ្តល់ប្រូតេអ៊ីន និងថាមពលសម្រាប់មាន់ចិញ្ចឹមដូចជា ៖

កន្ទក់អង្ករ ៖ ផ្តល់ថាមពល និងប្រូតេអ៊ីន ហើយវាមានផងដែរនូវ ផូស្វ័រ និងវីតាមីន បេ ។

កម្ទេចពោត ៖ ជាប្រភពសំខាន់នៃថាមពល ប្រូតេអ៊ីន និង សារធាតុដែលធ្វើឱ្យមាន់មាន ស្បែក និងជើងពណ៌លឿង

ស្លឹកដំឡូងមីក្រៀមម៉ដ្ឋ ៖ ផ្តល់ត្រឹម ១០ក្រាម មួយក្បាលក្នុងមួយថ្ងៃ ជាមួយកន្ទក់ ចុងអង្ករ អង្ករ ធ្វើឱ្យមានថាមពល ប្រូតេអ៊ីន និងសារធាតុដែលធ្វើឱ្យ មាន់មានស្បែក និងជើងពណ៌លឿងដែលជាចំណូលចិត្ត អ្នកបរិភោគ ។

ចិញ្ច្រាំស្លឹកដំឡូងមី ហើយហាល ១ ទៅ ២ថ្ងៃ

ជន្លេន ៖ កសិករអាចរៀបចំកន្លែងចិញ្ចឹមជន្លេន ដោយដាក់លាមកគោ ដើមពោត ស្លឹក ឈើស្រស់ ផ្សេងៗ រួចស្រោចទឹក និងគ្របឱ្យជិតរយៈពេល ២ អាទិត្យ ។

ជន្លេនជាប្រភពប្រូតេអ៊ីន

កណ្តៀរ ៖ កាត់ចំបើងខ្លីៗ(លាយជាមួយលាមក គោ) ដាក់ក្នុងក្អមរួចផ្សើមវា។ យកមាត់ក្អមដាក់ជាប់ នឹងសំបុកកណ្តៀរទើបពូន ថ្មីៗរយៈពេល ២-៣ ថ្ងៃ។ បន្ទាប់មកយកវាមកដាក់នៅកន្លែងដែលយើងចង់ចិញ្ចឹម វាក្នុងរយៈពេល ៤អាទិត្យ ទើបអាចចាប់ផ្តើមយកពង និងកូនទើបញាស់ឱ្យមាន់ស៊ី ។

▪ ស្នូកទឹក និងស្នូកចំណី ៖ ប្រើវាដើម្បី ជៀសវាងការខ្វះខ្នាយចំណី និង ទឹក ហើយមាន់អាចមានចំណី និងទឹកពេញមួយថ្ងៃ ។

- មេមាន់ ១០ក្បាល ផឹកទឹក៥ លីត្រក្នុងមួយថ្ងៃ
- មាន់សាច់ទម្ងន់ ១គ.ក្រ ចំនួន ៥០ក្បាល ផឹកទឹក ១០ លីត្រក្នុងមួយថ្ងៃ

ទិញស្នូកទឹក និងស្នូកចំណីដែលលក់នៅហាងគឺជាការដាក់ទុនដ៏ត្រឹមត្រូវ

III. ការសង់ទ្រុង

ទ្រុងមានប្រយោជន៍ណាស់សម្រាប់មាន់ មិនថាតូច ឬធំនោះទេ។ វាជាកន្លែងជ្រកភ្លៀង និងកម្ដៅសម្រាប់ដេកនៅពេលយប់ មាន់ដេកក្នុងទ្រុងអាចជៀសផុតពីការយាយីរបស់សត្វចង្រៃ ងាយតាមដានជំងឺ ងាយប្រមូលលាមកសម្រាប់ការដាំដុះ។ ទ្រុងមាន់អាចធ្វើតាមធនធានដែលមាននៅតាមតំបន់ផ្សេងៗគ្នាដោយគ្រាន់តែសង់នៅលើដីទួលមិនលិចទឹកនិងខាងក្រោមទិសខ្យល់បក់ហើយមានខ្យល់ចេញចូលល្អ។

១. ទ្រុងកូនមាន់ ៖ មានសារៈសំខាន់ដូចជា ៖

▪ កាត់បន្ថយការយាយីរបស់សត្វចង្រៃលើកូនមាន់។

▪ ធ្វើឱ្យកូនមាន់កក់ក្ដៅ មិនរួញខ្លួន។

▪ ងាយផ្ដល់ចំណីដែលត្រឹមត្រូវដល់កូនមាន់។

▪ សម្រួលដល់ការធ្វើវ៉ាក់សាំង។

▪ កាត់បន្ថយជំងឺមួយចំនួនលើកូនមាន់ពេលចិញ្ចឹមវានៅលើកម្រាលល្អ និងស្ងួត។

គំរូទ្រុងកូនមាន់ច្រើនប្រភេទដែលសមស្របសំរាប់ការចិញ្ចឹម
(ទទឹង ០.៦០ ម៉ែត្រ បណ្តោយ ១.៥ ម៉ែត្រ កំពស់ ០.៧៥ ម៉ែត្រ)

២. ទ្រុងមេមាន់ :

- ផ្តល់នូវភាពស្ងាត់ស្ងៀម និងម្លប់សម្រាប់ មាន់ក្រាប និងភ្ញាស់ពង ។
- រៀបចំសំបុកត្រឹមត្រូវ ដោយរង្វង់ខាងលើ ៤០ ស.ម ខាងក្រោម ២៥ ស.ម និង ជម្រៅ ១៨ ស.ម
- ការពារមេមាន់ និង ពងមាន់ពីសត្វចង្រៃផ្សេងៗ ។

៣. ទ្រុងមាន់សាច់ :

- ការពារការបៀតបៀនពីសត្វចង្រៃផ្សេងៗ។
- ងាយស្រួលតាមដានសុខភាព និងចាប់វា។
- ងាយស្រួលប្រមូលលាមកសម្រាប់ធ្វើជី ព្រោះមាន់ជុះ ៥០% នៅពេលយប់ ។

ទ្រុងចំហនៅពេលថ្ងៃ និងបិទនៅពេលយប់

ជំពូក ៣ ការបន្តពូជ និងការលូតលាស់

I. ការបន្តពូជ

១. ភាពពេញវ័យ

- មាន់ញីពេញវ័យ និងចាប់ផ្ដើមពងនៅពេល វាមានអាយុ ៥ខែ តែវាអាចបង្កកំណើតបាន លុះត្រាមានអាយុ ៦ ខែ។
- ដូចគ្នានឹងមាន់ញីដែរ មាន់ឈ្មោល អាចបង្កាត់បានលុះត្រាមានអាយុ ៦ ខែ។
- ដើម្បីបង្កើនផលិតកម្ម យើងត្រូវផ្ដាច់កូនមាន់ដែលទើបញាស់ដាក់ទ្រុងកូនមាន់ ថែរក្សាដោយដាក់ ទឹក និងចំណីពេលយប់ ត្រូវការពារកូនមាន់នឹងភាពត្រជាក់ (ដុតធ្យូងដាក់ក្នុងខ្ទម) ឬរុំបាវជុំវិញទ្រុងកូនមាន់។

មេមាន់ និងមាន់ឈ្មោលនៅអាយុ ៦ខែ

២. ការបន្តពូជ (ការបង្កកំណើត) :

- បន្ទាប់ពីពាក់មេ ស្ពែមរស់នៅក្នុងបំពង់នាំអូវុល បានពី ២-៣ សប្ដាហ៍។
- ស្ពែមអាចមានលទ្ធភាពបង្កកំណើតពេញលេញបានតែ ក្នុងរយៈពេល ៦ ថ្ងៃទេ។

ពងមាន់ដែលអាចញាស់បានលុះត្រាតែមានបាពាក់ ប៉ុន្តែមិនមែនពងដែលមានបាពាក់ទាំងអស់សុទ្ធតែញាស់ទេ ដោយសារ អំប្រីយ៉ុង ខ្លះបានងាប់មុនចាប់ផ្ដើមញាស់។

មាន់ពងជាទូទៅ ៨–១៣ ក្នុងមួយសំបុក (មួយថ្ងៃពង ១)

៣. បាមាន់

- បាមាន់មួយក្បាលអាចបង្កាត់ជាមួយ មេ១ក្បាល។
- វាមានកត្តាផ្សេងៗទៀតធ្វើអោយអត្រាបង្កកំណើតទាបដោយសារ អាកាសធាតុក្តៅមានជំងឺបរាសិតមាន់ឈឺជើង មាន់ក្មេង ឬចាស់ពេកចំណីអាហារមិនល្អ..

បើមានបាមាន់ច្រើនពេក អត្រាបង្កកំណើតទាបដោយសារវាជល់គ្នាពេក

៤. ការជ្រើសរើសស៊ុត

- រើសពងមាន់ដែលមានទំហំធំល្អ ពណ៌ល្អ ដើម្បីញាស់បានកូនថ្លោស។
- កុំភ្ញាស់ពងមាន់បែក ឬខុសប្រក្រតី។
- សីតុណ្ហភាព និងសំណើមពេលភ្ញាស់វាអំណោយផលសម្រាប់ការលូតលាស់របស់បាក់តេរី។

កុំភ្ញាស់ស៊ុតកខ្វក់ (វាមិនល្អទេដែលលាងស៊ុតកខ្វក់ហើយយកទៅភ្ញាស់ ព្រោះវាបានបំផ្លាញការការពារធម្មជាតិ) ប្រសើរបំផុតត្រូវយកវាចេញ

៥. ភ្ញាស់តាមធម្មជាតិ (ត្រូវច្បាស់ថាសំបុកមាន់គ្មាន ចៃ និងស្រមើល)

- ស៊ុតត្រូវការសំណើម និងសីតុណ្ហភាពសមស្របដើម្បីញាស់ (សីតុណ្ហភាពពី ៣៨-៣៩អង្សាសេ)។
- មេមាន់ក្រាបលើស៊ុត (៨-១៣ ស៊ុត) រហូត។ វាទៅរកចំណី និងទឹកត្រឹមតែ ១៥នាទី ទេក្នុងមួយថ្ងៃ។ មេមាន់នឹងមិនស៊ីចំណីច្រើនទេពេលក្រាបពងដូចនេះ មេមាន់ត្រូវមានសុខភាពល្អមុនចាប់ផ្តើមក្រាបពង។
- មេមាន់ប្រើចំពុះបង្វិលស៊ុតជាប្រចាំ ដើម្បីការពារ កុំឱ្យអំប្រ៊ីយ៉ុងស្អិតជាប់សំបក និងដើម្បីផ្តល់អុកស៊ីសែនគ្រប់គ្រាន់។

មាន់ក្រាបក្នុងរយៈពេល ២១ ថ្ងៃ

៦. ទូភ្ញាស់

ស៊ុតត្រូវរក្សាទុកក្នុង ឡាំងក្រដាស ឬថង់កៅស៊ូ ដាក់ក្នុងបន្ទប់ត្រជាក់ (មិនឲ្យលើស ៦ថ្ងៃ)

- ស៊ុតមាន់ត្រូវប្រញាប់ដាក់ក្នុងទូភ្ញាស់

ទូភ្ញាស់សិប្បនិម្មិត (អគ្គិសនី ឬធម្មតា) ត្រូវ :

- អាចធ្វើឱ្យអុកស៊ីសែនចូលក្នុងទូបានគ្រប់គ្រាន់ ហើយបញ្ចេញជាតិពុល និង សំណើមទៅក្រៅ ។
- អាចគ្រប់គ្រងសីតុណ្ហភាពឱ្យនៅថេរបានក្នុងចន្លោះ ៣៧.៥០ អង្សាសេ ។

៧. ការបង្វិលស៊ុត

៣ថ្ងៃមុនញាស់អំប្រ៊ីយ៉ុងផ្លាស់ទីទៅទីតាំងញាស់ ដូចនេះកុំបង្វិលវា

- ដើម្បីអាចឱ្យស៊ុតលឿងនៅចំកណ្ដាលស៊ុតស ។
- បើមិនបង្វិលទេ អំប្រ៊ីយ៉ុងនឹងងាប់ អត្រាញាស់ទាប ។
- មេមាន់ប្រើចំពុះបង្វិលស៊ុតជាប្រចាំចំពោះការក្រាបពងដើម្បីកម្ដៅពងបានសព្វ ។
- ក្នុងទូភ្ញាស់ ស៊ុតត្រូវបានបង្វិលក្នុងមួយថ្ងៃ ៤ដង ។
- ស៊ុតមិនចាំបាច់បង្វិលទេបន្ទាប់ពីដាក់វាបាន ១៤ថ្ងៃក្នុងទូ ។

៨. ការឆ្លុះស៊ុត

- គោលបំណងនៃការឆ្លុះស៊ុត គឺដើម្បីឱ្យពន្លឺឆ្លងកាត់ស៊ុតដែលអាចធ្វើឱ្យយើងឃើញពីការវិវត្តន៍អំប្រ៊ីយ៉ុង ខាងក្នុងស៊ុត ។
- ត្រូវយកស៊ុតដែលខូចចេញដើម្បីជៀសវាងក្លិនអាក្រក់ក្នុងទូ ។

▪ បន្ទាប់ពីដាក់ភ្ញាស់បាន ១អាទិត្យ យើងអាចឃើញសរសៃឈាម ព័ទ្ធជុំវិញខ្នរខ្មៅមានន័យថា អំប្រីយ៉ុងកំពុងលូតលាស់ ។

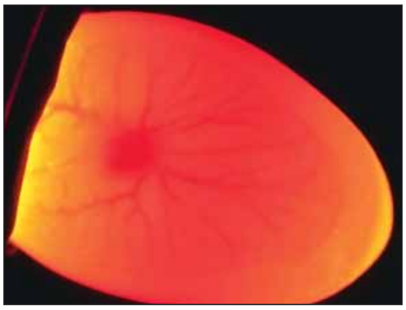

៩. ការញាស់

▪ ធម្មតាកូនមាន់ទាំងអស់នឹងញាស់ក្នុងរយៈពេល ២-៣ម៉ោង ។

▪ កូនមាន់កើតមក មានសភាពសើម និងអស់កំលាំង វាត្រូវការសំងិលឱ្យស្ងួត និងសំរាក ។

▪ ប៉ុន្មានម៉ោងក្រោយមកកូនមាន់នឹងស្ងួត និង មានកំលាំង ។

▪ ស៊ុតលឿងដែលនៅក្នុងខ្លួនកូនមាន់អាចចិញ្ចឹមវាលើសពី ៤៨ម៉ោង ហើយវាមិនចាំបាច់ស៊ីអ្វីភ្លាមៗទេ ។

▪ គួរដឹកជញ្ជូនកូនមាន់អាយុមួយថ្ងៃប្រសើរជាងកូនមាន់អាយុបាន ៣-៤ថ្ងៃ ព្រោះវាមិនសូវមានស្ត្រេស និងចាំបាច់ខ្វល់ខ្វាយពីចំណីរបស់វា ។

ដំណើរការញាស់អាចមានរយៈពេល ៤-១២ ម៉ោងមុនកូនមាន់អាចចោះសំបកចេញរួច។

II. ការលូតលាស់របស់មាន់សាច់

♦ ពី ០-២១ ថ្ងៃ : ដាក់កូនមាន់ក្នុងទ្រុងកូនមាន់គឺសំខាន់ណាស់

- កម្រាលត្រូវស្ងួត ដើម្បីការពារជំងឺ
- សីតុណ្ហភាព: ខ្ពស់បំផុត ៣៥អង្សាសេ និង ទាបបំផុត ២៦ អង្សាសេ ។

ផ្ទៃ ១ម៉ែត្រការ៉េ ដាក់បានកូនមាន់ ២០

ស្នូកចំណី: ៥០ សម សម្រាប់ ២០-២៥ ក្បាល ត្រូវប្រាកដថាកូនមាន់អាចស៊ីបានទាំងអស់គ្នា

- ជៀសវាងខ្យល់នៅពេលយប់ ។
- ធ្វើវ៉ាក់សាំងញូវកាស នៅអាយុ១ថ្ងៃ ។

◆ ពី០-២១ថ្ងៃ : ការផ្តល់ចំណី :

- ថ្ងៃទី ១ ដាក់ចំណីក្នុងថាសទាបដើម្បីឱ្យកូនមាន់អាចស៊ីបានស្រួល ។
- ថ្ងៃទី ២-២១ ប្រើស្នូកចំណីសំរាប់ដាក់ឱ្យវា ។
- ចំណី : ត្រូវឱ្យចំណីសម្រាប់កូនមាន់ (បើគ្មានគួរតែប្រើកម្ទេចគ្រាប់ពោត)
- ត្រូវថែមបរិមាណចំណីឱ្យកូនមាន់ជារៀងរាល់ថ្ងៃ: អាយុ២ថ្ងៃ១៥ ក្រាមក្នុង១ថ្ងៃសម្រាប់១ក្បាល ហើយការថែមនេះត្រូវធ្វើរហូតដល់ថ្ងៃទី ២១ ដោយ ៦០ក្រាម ក្នុង១ថ្ងៃសម្រាប់១ក្បាល ។
- ស្នូកទឹក : បរិមាណ ២លីត្រសម្រាប់ ២០-២៥ ក្បាល ។
- ទឹក : ត្រូវថែមបរិមាណទឹករាល់ថ្ងៃ ។ ៣០ ម.ល ក្នុង១ក្បាលក្នុងមួយថ្ងៃហើយការថែមនេះត្រូវធ្វើរហូតដល់ ថ្ងៃទី ១៤ ដោយ ១២០ ម.ល ក្នុង១ថ្ងៃសម្រាប់១ក្បាល ។

◆ លើសពី ២១ថ្ងៃ : ទ្រុង (ការរស់នៅរបស់មាន់)

- ជាទូទៅកសិករនឹងព្រលែងមាន់ឱ្យដើរស៊ីចំណីដោយសេរី និងឱ្យចុងអង្ករ ស្រូវ កាកសំណល់ផ្ទះបាយបន្តិចបន្តួចតែប៉ុណ្ណោះ ។
- ជាការល្អត្រូវដាក់មាន់ក្នុងទ្រុងនៅពេលយប់ ។
- ទ្រុង : មាន់ ១០ក្បាលសម្រាប់ផ្ទៃ ១ម៉ែត្រការ៉េ ។

◆ លើសពី ២១ថ្ងៃ : ការផ្តល់ចំណី

- មាន់ត្រូវការទឹកពី ១៨០ ទៅ ៣០០ម.ល ក្នុងមួយក្បាលក្នុងមួយថ្ងៃ ។
- ការផ្តល់ចំណី : បើកសិករផ្តល់ចំណីសម្រេចគឺ ៩០-១៥០ ក្រាម ក្នុងមួយក្បាល ។

ពីទ្រុងបង់កន្លែងមាន់ដើររកស៊ីយ៉ាងតិច ១០០០ ម៉ែត្រការ៉េ សម្រាប់មាន់ ១០០ក្បាល

- ចិញ្ចឹមពាក់កណ្ដាលព្រលែងៈ

ចំណីរកបានដោយមាន់ផ្ទាល់តាមទីវាលអាចចូលរួម ៧០% នៃតម្រូវការចំណីទាំង អស់ ។ ផ្តល់ ៣០-៤៥ ក្រាមទៀតក្នុងមួយថ្ងៃសម្រាប់ការលូតលាស់ល្អ ។

III. ការលូតលាស់មេមាន់

- ធ្វើការជ្រើសរើសមេមាន់ជាការសំខាន់ដើម្បីទទួលបានពងច្រើន និងកូនល្អ ។
- មេមាន់ចាប់ផ្តើមពងនៅអាយុ ២០-២២ អាទិត្យ ។
- ទម្ងន់ស៊ុតធម្មតា ៦០ ក្រាម នៅពេល មេមាន់មានអាយុ ៣០អាទិត្យ ។
- នៅអាយុ ១៨ខែ មេមាន់នឹងជម្រុះរោម ពេលនោះវានឹងផ្អាកពងមួយរយៈពេលខ្លី ។
- មេមាន់សុខភាពល្អអាចពងបានច្រើនឆ្នាំ (១០-១២ ឆ្នាំ) ។

ពូជមាន់ពង ១ក្បាលពងបាន ២៥០គ្រាប់ ក្នុងមួយឆ្នាំ (ពូជអ៊ីសាប្រោន)

១. ការផ្តល់ចំណីសម្រាប់មេមាន់

- មេមាន់ត្រូវការចំណីដែលមានប្រូតេអ៊ីន ពី ១៦-១៨% ។
- មេមាន់មួយស៊ី ១២០ក្រាម (១.២ខាំ) ក្នុងមួយថ្ងៃ (ចំណីសម្រេចដែលមានគុណភាពល្អ) ។
- មេមាន់ចិញ្ចឹមព្រលែងត្រូវបន្ថែម ២.៥-៣.៥ ក្រាមនៃកាល់ស្យូមក្នុងមួយថ្ងៃ ហើយកាល់ស្យូមអាចរកបានតាមរយៈ សំបកខ្យង ខ្ចៅ ឬម្សៅ ដេសេប៉េ (DCP) ។

មេមាន់ចិញ្ចឹមព្រលែងត្រូវបន្ថែមចំណីឧស្សាហកម្ម ៣០-៧០%ដើម្បីមានគុណភាពចំណី

- ស្លឹកដំឡូងមីស្ងួតមានប្រូតេអ៊ីន ២០-២៤ % និងជាតិសង់តូភីល ដែលជួយឱ្យស្បែក និងជើងមាន់មានពណ៌លឿង។ យើងអាចលាយម្សៅស្លឹកដំឡូងមីស្ងួត ១គ.ក្រ ជាមួយនឹងកន្ទក់ ឬចុងអង្ករ ៥គ.ក្រ សម្រាប់ឱ្យមាន់ស៊ី។
- ស្លឹកកន្ទំថេតស្ងួតក៏មានប្រយោជន៍ផងដែរ សម្រាប់ការលូតលាស់របស់មាន់។ យើងអាចលាយម្សៅ ស្លឹកកន្ទំថេតស្ងួត ១គ.ក្រ ជាមួយនឹងកន្ទក់ ឬចុងអង្ករ ៥គ.ក្រ សម្រាប់ឱ្យមាន់ស៊ី។

ជំពូក ៤ ជីវសុវត្ថិភាព និងការបង្ការជំងឺ

I. ការប្រុងប្រយ័ត្ន

គ្រោះថ្នាក់ចំបងគឺការយកមាន់ឈឺចូលក្នុងភូមិ។ មាន់អាចចម្លងជំងឺតាមរយៈលាមក ទឹកសំបោរ ហើយវាសាយភាយពីផ្ទះមួយទៅផ្ទះមួយ ហើយអាចពេញទាំងភូមិតែម្តងបើ យើងគ្មានវិធានការណ៍ទប់ស្កាត់។

- មាន់អាចឈឺដោយបង្ហាញរោគសញ្ញាតិចតួច។
- មាន់អាចមើលទៅមានសុខភាពល្អតែមានផ្ទុកមេរោគខាងក្នុង។

គ្រោះថ្នាក់កាន់តែខ្ពស់បើទិញមាន់រស់ពីផ្សារមកចិញ្ចឹម

II. ការក្រុងមាន់ (បង្ខាំង)

១. ការសម្ងំជំងឺ

វាជារយៈពេលមានវត្តមានរបស់មេរោគរហូតដល់បង្ហាញរោគសញ្ញាដំបូង។

- រយៈពេលសម្ងំជំងឺញូវកាសពី ២ថ្ងៃ-២ អាទិត្យ។
- រយៈពេលសម្ងំជងឺផ្តាសាយបក្សី ពី ២ទៅ៣ម៉ោង ឬរហូតទៅ ១៤ថ្ងៃ។

២. ការបង្ខាំង

គឺជាការក្រុងមាន់ទើបមកថ្មីរយៈពេល ១៤ថ្ងៃ ដើម្បីតាមដានសុខភាពសត្វ និងជៀសវាងការសាយភាយមេរោគ បើមាន់នោះឈឺ ឬមានផ្ទុកមេរោគ។

មាន់គកនេះមើលទៅមានសុខភាពល្អប៉ុន្តែអាចមានមេរោគក្នុងលាមក និងអាចចម្លងទៅមាន់ ផ្សេងទៀតបើវាមានការសម្ងំជំងឺញូវកាស។

- កសិករត្រូវអង្កេតមាន់ដែលក្រុងនោះរាល់ថ្ងៃ ដើម្បីដឹងពីរោគសញ្ញារបស់ជំងឺ ។
- បើ ១៤ថ្ងៃ ហើយមាន់នៅមានសុខភាពល្អ យើងអាចព្រលែងវាឱ្យនៅជាមួយមាន់ចាស់បានហើយ ។
- បើក្នុងកំឡុងពេលតាមដានយើងឃើញមាន់មានជំងឺយើងត្រូវកម្ទេច រួចកប់ឱ្យបានត្រឹមត្រូវ ។

មេរោគជាច្រើនអាចសម្លាប់ដោយកម្តៅ និងពន្លឺ ប៉ុន្តែមេរោគខ្លះទៀតអាចរស់នៅបានយូរក្នុងបរិយាកាសសើម និងងងឹត។

III. អនាម័យ

មូលដ្ឋានគ្រឹះនៃអនាម័យគឺអាចកាត់បន្ថយនូវគ្រោះថ្នាក់ដោយជំងឺ ។

- បោសសំអាតសំរាម ទ្រុង និងធ្លាភក់ជ្រាំនៅតាមផ្ទះ និងក្នុងភូមិព្រោះវាជាប្រភព មេរោគលូតលាស់ និងកើតមូសរុយ ។
- កុំហូបសាច់សត្វឈឺ ឬងាប់ដោយជំងឺ
- ចម្អិនសាច់ឱ្យឆ្អិនល្អ ដោយកម្តៅអាចសម្លាប់វីរុស និងបាក់តេរី (មេរោគផ្តាសាយបក្សីអាចងាប់នៅសីតុណ្ហភាព ៧០ អង្សាសេ)
- លាងដៃនឹងសាប៊ូបន្ទាប់ពីប៉ះពាល់មាន់ ឬសាច់មាន់ឆៅ ។

កប់ ឬដុតសត្វមាន់ដែលងាប់ភ្លាមៗ ឬមានរោគសញ្ញាសង្ស័យថាមានជំងឺ

ជំពូក ៥ ជំងឺ (ការត្រួតពិនិត្យមាន់)

ដើម្បីធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យលើជំងឺរបស់មាន់ ជាចំបងត្រូវពិនិត្យទៅលើៈ

- ស្ថានភាពរាងកាយ

សិរ និង ណង់មានពណ៌ផ្កាឈូក សភាពភ្លឺថ្លា ភ្នែករឿងរៃ គ្មានហូរទឹកសំបោរ រោមស្លាបរលោង ស្អាត និងដកដង្ហើមពេញលេញ មានន័យថាវាមានសុខភាពល្អ។

ការស្គមកំព្រឹង និងស្ថានភាពស្លាបមិនធម្មតា គឺជាលក្ខណៈមិនល្អ *ដែលអាចបណ្តាលពីកង្វះចំណី (មាន់ច្រើនលើសចំណុះរកស៊ីនៅទីធ្លាតូច) ឬដោយជំងឺរ៉ាំរ៉ៃ ឬស្រួចស្រាវ ដូចជាៈ ព្រូន ជំងឺកុកស៊ីដ្យូស...*

- អាកប្បកិរិយា

ក្បាល និងកន្ទុយងើបឡើង ហើយមាន់មានសភាពក្លាក្លំ

▪ **ចលនា (ការដើរ)**

មាន់ចិញ្ចឹមព្រលែងត្រូវមានជើងរឹងមាំ
ដើម្បីដើររកចំណីប្រចាំថ្ងៃ

គ្មានការថែទាំត្រឹមត្រូវ និង គ្មានលក្ខខណ្ឌល្អអាចធ្វើឱ្យមាន់ងាយយាយីពីសត្វចង្រៃ និង ជំងឺ។ *បើមាន់មានអាការៈមិនប្រក្រតី* ជាញឹកញាប់ច្រើនជាសញ្ញានៃជំងឺឆ្លង ដូចនេះត្រូវតែវិភាគរោគសញ្ញាឱ្យបានឆាប់រហ័ស។

▪ **លាមក**

ការពិនិត្យលាមករបស់មាន់ព្រលែងមិនមែនជាការងាយស្រួលទេ ប៉ុន្តែបើគេដាក់វាក្នុងទ្រុងពេលយប់ វានឹងងាយស្រួលពិនិត្យ។

ជំពូក ៦ ជំងឺ (រោគសញ្ញា និងការធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យ)

I. ការងាប់ស្រួចស្រាវ

ជំងឺជាច្រើនអាចបង្កឱ្យមាន់ងាប់ស្រួចស្រាវ គឺមានន័យថា មុនពេលងាប់ ១ថ្ងៃ មាន់មានសុខភាពធម្មតា ហើយព្រឹកថ្ងៃបន្ទាប់វាក៏ងាប់ ។ សាកសពមានសភាពធម្មតា ។ ជាញឹកញយ ជំងឺទាំងនេះធ្វើការសាយភាយនៅក្នុងហ្វូងយ៉ាងលឿន ហើយធ្វើឱ្យមាន់ងាប់យ៉ាងច្រើន ដែលគេហៅថាជាការផ្ទុះជំងឺ ។

មាន់ងាប់យ៉ាងរហ័ស ដោយមិនបញ្ចេញរោគសញ្ញា ឬ ស្លាកស្នាមច្បាស់លាស់ ដែលជាហេតុធ្វើឱ្យមានការលំបាក ក្នុងការធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យ ដូចនេះចាំបាច់ត្រូវមានជំនួយវិភាគ ពីមន្ទីរពិសោធន៍ ។

ជំងឺផ្តាសាយបក្សី ញូវកាស ហ្គំបូរ៉ូ អាសន្នរោគ... អាចបណ្តាលឱ្យមានការស្លាប់ស្រួចស្រាវ ។

ជំងឺផ្តាសាយបក្សី

បង្កឡើងដោយវីរុស

- មានអត្រាស្លាប់ខ្ពស់ និងលឿន សូមនឹកគិត ទៅដល់ផ្តាសាយបក្សី
- កុំវះកាត់សាកសពសត្វ
- ទូរស័ព្ទទៅពេទ្យសត្វស្រុក ឬខេត្ត ឬទូរស័ព្ទផ្ទាល់ទៅកាន់លេខ ០១២ ៨៣៣-៧៩៥ ឬ ០១២ ២១៤-៩៧០ របស់នាយកដ្ឋានផលិតកម្ម និងបសុព្យាបាល (DAHP) ។

រោគសញ្ញាផ្សេងទៀតរួមមាន :

- ពិបាកដកដង្ហើម
- ខ្ទិន ញ័រក្បាល

– ហើម ជាំឈាមនៅសិរ និងណង់

– ជាំឈាមនៅជើង

– មិនស៊ីចំណី សំកុក រោមបះ

ជំងឺផ្ដាសាយបក្សីត្រូវ តែប្រុងប្រយ័ត្ន ព្រោះវាអាចចម្លងមកមនុស្សបាន។

II. ជំងឺមានរោគសញ្ញាផ្លូវដង្ហើម

គ្រប់ជំងឺផ្លូវដង្ហើមទាំងអស់បង្ហាញប្រភេទរោគសញ្ញាដូចគ្នាគឺ :

- ពិបាកដកដង្ហើម
- ហូរសំបោរ ទឹកតាមភ្នែក និងច្រមុះ
- កណ្ដាស
- ហើមឆ្អឹងរន្ធច្រមុះ

- ងើយ ក ពេលដកដង្ហើម

គេមានការលំបាកក្នុងការធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យចែកឱ្យដាច់ពីជំងឺផ្សេងៗដែលបង្កដោយ**បាក់តេរីដូចជា :**

- កូរីសា (Coryza)
- ជំងឺផ្លូវដង្ហើមរ៉ាំរ៉ៃ (CRD) ដូចជាមីកូប្លាស្មា
- ជំងឺអាសន្នរោគ

អង់ទីប៊ីយ៉ូទិកមានប្រសិទ្ធភាពប្រឆាំងនឹងពួកជំងឺខាងលើបាន។

ជំងឺខ្លះបង្កឡើងដោយវីរុស ដូចជា :

- ជំងឺផ្តាសាយបក្សី
- ជំងឺញូវកាស (ND)
- ជំងឺរលាកទងសួត(IB)
- ជំងឺរលាកដើមក និងបំពង់ខ្យល់ (ILT)

អង់ទីប៊ីយ៉ូទិកមិនមានប្រសិទ្ធភាពប្រឆាំងនឹងពួកវាបានទេ។

ជំងឺញូវកាស

រោគសញ្ញា

រោគសញ្ញាលើផ្លូវដង្ហើមកើតឡើងដោយប្រភេទវីរុសជំងឺញូវកាសប្រភេទខ្សោយវាយលុក។

- រោគសញ្ញាផ្លូវដង្ហើម រួមមានដង្ហក់ ក្អក កណ្តាស
- រោគសញ្ញាប្រព័ន្ធប្រសាទរួមមានញាក់ញ័រ ធ្លាក់ស្លាប ខ្វិន រមួលក ដែលជាទូទៅច្រើនកើតមានបន្ទាប់ពីមានសញ្ញាផ្លូវដង្ហើម
- ការជ្រៀតចូលពួកបាក់តេរីឆ្លៀតឱកាសផ្សេងទៀត នឹងរឹតតែធ្វើឱ្យមានបញ្ហាផ្លូវដង្ហើមកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរឡើង។

ការចម្លង រួមមាន :

- ដោយផ្ទាល់ តាមលាមក និង ទឹកសំបោរ។
- ដោយប្រយោល តាមរយៈមជ្ឈដ្ឋានដែលមានមេរោគរួមមាន ចំណី ទឹក សំភារៈ និងសំលៀកបំពាក់។
- ចរាចរបក្សីរស់ដែលមានមេរោគ និង មនុស្សគឺជាប្រភពដ៏ចំបងក្នុងការសាយភាយជំងឺនៅប្រទេសកម្ពុជា។
- ការធ្វើវ៉ាក់សាំងមិនបានត្រឹមត្រូវ។

ព្យាបាល :

- គ្មានការព្យាបាលទេ ព្រោះវាបង្កឡើងដោយវីរុស ហើយអត្រាងាប់ខ្ពស់។

ការពារ :

- គេប្រើវ៉ាក់សាំង អាយធូ (I2) ដោយបន្តក់តាមភ្នែក
- គេបន្តក់វ៉ាក់សាំងនៅពេលមាន់អាយុ ១ ថ្ងៃ និង ៣ សប្តាហ៍ ទើបអាចការពារបានលើស ៦ខែ (ធ្វើវ៉ាក់សាំង ពីរលើក)
- មាន់ដែលមានភាពស៊ាំតាមរយៈការជាសះស្បើយពីជំងឺ (ប៉ុន្តែវាអាចចម្លងជំងឺទៅសត្វផ្សេងទៀតតាមរយៈលាមក...)។

ជំងឺរលាកទងសួត (IB)

ជំងឺនេះបង្កឡើងដោយវីរុស

រោគសញ្ញា :

- ក្អក
- កណ្តាស
- ដកដង្ហើមមានឮសូរក្រិកៗរណ្តំគ្នា
- ផលិតកម្មស៊ុតថយចុះ រួមជាមួយនឹងស៊ុតមានគុណភាពអន់ ។

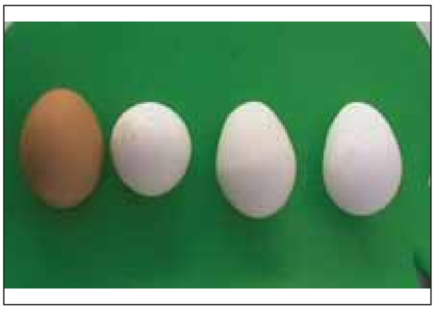

ជាទូទៅស៊ុតមានទម្រង់មិនប្រក្រតី សំបកស្តើង ហើយផ្ទៃក ស៊ុតសមានសភាពរាវ ។

ជំងឺរលាកទងសួតមានសភាពឆ្លងរាតត្បាតខ្លាំង ដោយធ្វើការចម្លងតាមខ្យល់ សត្វស្លាប់ និងសត្វកកេរ។

ជំងឺរលាកបំពង់សំលេង និង បំពង់ខ្យល់ (Laryngotracheitis)

រោគសញ្ញាផ្លូវដង្ហើម :

- ថប់ដង្ហើមយ៉ាងខ្លាំង
- ក្អក
- ដកចង្ហាមាន់
- មាត់ និងចំពុះមានឈាម និងស្លេស ដោយសារហូរចេញពី បំពង់ខ្យល់ ព្រោះវាបង្កដោយការវាយលុកបំពងខ្យល់ ។

ជំងឺកូរីសា (Coryza)

ជំងឺនេះបង្កឡើងដោយបាក់តេរី

រោគសញ្ញា :

- មានហូរសំបោរខ្លាំងចេញពីរន្ធច្រមុះ និង កណ្ដាស
- ភ្នែកឡើងក្រហម
- ហើមមុខនៅខាងក្រោមភ្នែក
- មិនឃើញមានរោគសញ្ញាផ្លូវដង្ហើមធ្ងន់ធ្ងរ
- សត្វមានអាយុកាន់តែច្រើនកាន់តែងាយ ទទួលជំងឺ

ការចម្លង :

- ការចម្លង សំខាន់ជាងគេនោះគឺការប៉ះពាល់ ផ្ទាល់រវាងសត្វឈឺ និងជា
- ចរន្តខ្យល់បក់នាំមកជាមួយនូវធូលីដែលមានមេរោគ
- **ទឹកផឹកដែលមានមេរោគរបស់ជំងឺនេះ ។**

ព្យាបាល :

- ប្រើ អេរីត្រូមីស៊ីន (Erythromycin) និង អុកស៊ីតេត្រាស៊ីគ្លីន (Oxytetracycline) លាយក្នុងទឹកឱ្យផឹករយៈពេល ៥ ថ្ងៃ
- ក្នុងករណីធ្ងន់ធ្ងរ (មាន់មិនស៊ីចំណី) គេត្រូវ ចាក់អុកស៊ីតេត្រាស៊ីគ្លីន (Oxytetracycline)

មីកូប្លាស្មា (Mycoplasma)

រោគសញ្ញា :

- បញ្ហាដង្ហើមមានសភាពប្រែប្រួល
- ដកដង្ហើមឮសូរក្រិកៗ
- ក្អករន្ទើន ឬកណ្តាស
- អត្រាឈឺខ្ពស់ តែអត្រាស្លាប់ទាប

ស្លាកស្នាម :

- រលាករន្ធច្រមុះ
- រលាកបំពង់ខ្យល់
- រលាកថង់ខ្យល់

ការព្យាបាល :

- មាន់ឈឺជំងឺនេះ តែងតែមានភាពស្មុគស្មាញដោយការវាយលុករបស់បាក់តេរីផ្សេងទៀត ។
- គ្រប់ប្រភេទពួកមីកូប្លាស្មា កបនឹងប្រភេទថ្នាំ ក្លរ័តេត្រាស៊ីគ្លីន (Chlortetracycline) អេរីត្រូមីស៊ីន (Erythromycin) ទីឡូស៊ីន (Tylosin) ឬអង់រ៉ូហ្លុកសាក់ស៊ីន (Enrofloxacin) ។ គេប្រើពួកវាដោយលាយក្នុងទឹកឱ្យផឹករយៈពេល ៧ ថ្ងៃ ។

ការការពារ :

- គេប្រើ ទីឡូស៊ីន ជាមួយ វីតាមីន សេ (Tylosin+Vitamin C) នៅពេលសត្វមកដល់ ដំបូង ដោយប្រើរយៈពេល ៧ថ្ងៃ បើអត្រា ប្រេវ៉ាឡង់របស់ជំងឺផ្លូវដង្ហើមខ្ពស់ ។

ជំងឺអាសន្នរោគ (Fowl Cholera)

ជំងឺនេះបង្កឡើងដោយបាក់តេរី ប៉ាស្ទឺរេឡា (Pasteurella) វាច្រើនកើតឡើងដោយជាប់ទាក់ទងជាមួយ ពួក មីកូប្លាស្មា បរាសិត កង្វះជីវជាតិ កង្វះអនាម័យ ។

រោគសញ្ញា ៖

- ងាប់លឿន
- ហើមណង់ ខ្ទង់ច្រមុះ បាតជើង និង សរសៃពួរ
- ភ្នែកមានខ្ទុះ
- ដង្ហក់
- មានហូរសំបោរចេញពីរន្ធច្រមុះ និងមាត់

ស្លាកស្នាម ៖

ការពារ ៖

- ប៉ាស្ទឺរេឡាអាចរស់នៅក្នុងមជ្ឈដ្ឋានសើមបានយូរថ្ងៃ (ដូចជាសំរាម ភក់ជ្រាំកន្លែងកខ្វក់)
- វាអាចរស់នៅបានយូរខែក្នុងសាកសពសត្វដែលរលួយ និងសើម
- តែវាងាយងាប់នៅពេល ត្រូវពន្លឺព្រះអាទិត្យ កម្ដៅ ការសម្ងួត ។ ដូចនេះការសំអាត និង សម្ងួតនៅមជ្ឈដ្ឋានជុំវិញអាចជួយការពារ ជំងឺនេះបាន ។ មជ្ឈដ្ឋានល្អគឺជាវិធានការ ដ៏ល្អក្នុងការការពារជំងឺអាសន្នរោគ ។

ព្យាបាល :

- ចាក់អុកស៊ីតេត្រាស៊ីគ្លីន ៥០ ម.ក្រ/ក្បាល
- លាយតេត្រាស៊ីគ្លីន ក្នុងចំណីឱ្យមាន់ស៊ី ៣០ ថ្ងៃ ព្រោះបាក់តេរីប៉ាស្ទឺរេឡាអាចរស់នៅក្នុងទឹក និងដីបាន ដល់ ៣ សប្តាហ៍
- ដូចនេះដើម្បីជៀសវាងកុំឱ្យមេរោគឆ្លងទៅក្នុងទឹក និងដី នៅពេលមាន់ស្លាប់គេចាំបាច់ត្រូវដុតសាកសពចោល ។

III. ជំងឺរលាកពោះវៀន

ជំងឺរលាកពោះវៀនតែងបង្ហាញរោគសញ្ញាដូចជា :

- រាគ
- រោមនៅជុំវិញក្លូអាក់មានសភាពកខ្វក់
- ស្រេកទឹក ខ្សោះទឹក
- សត្វអស់កំលាំង និងស្គមលឿន

ការពិនិត្យលាមក និងការវះកាត់សាកសព អាចជាជំនួយក្នុងការធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យ ។

ជំងឺរលាកពោះវៀនអាចបណ្តាលមកពី :

- ព្រូន : អាស្ការីស កុកស៊ីដ្យូស៊ីស
- បាក់តេរី : អឺ កូលី សាល់ម៉ូណែឡា
- វីរុស : ហ្គុមបូរ៉ូ

ជំពូក ៧ ព្រូនខាងក្នុង

ព្រូនមូល (គ្រួសារអាស្ការី) និងព្រូនសំប៉ែតគឺកើតមានជាញឹកញាប់ចំពោះមាន់ចិញ្ចឹមព្រលែង។

រោគសញ្ញា :

- លូតលាស់យឺត ពងបានតិច ហើយ សត្វងាយទទួលជំងឺ។
- ជារឿយៗវាត្រូវបានរកឃើញនៅពេល វះកាត់សាកសពសត្វ។

ការព្យាបាល និងការការពារ (រាល់បីខែ)

- តេត្រាមីសូល (Tetramisole) សម្រាប់មាន់ ទម្ងន់ ២ គីឡូក្រាម ប្រើ ១០០ម.ក្រ
- ឬ ពីពែរ៉ាស៊ីន (Piperazine) ឬឡឺវ៉ាមីសូល (Levamisole) ...

កុកស៊ីដ្យូស៊ីស

បង្កដោយពួកប្រូតូសូអែ ដែលហៅថាអែមីរីយ៉ា

រោគសញ្ញា :

- កើតមានលើកូនមាន់
- ស្គមកំព្រឹង
- ស្រេកទឹក
- ស្លឹកស្រពន់
- រោមបះ

- លាមកអាចមានឈាម ដោយសារមេរោគធ្វើឱ្យដាច់រលាត់ភ្នាសពោះវៀន ។

- ក្នុងករណីធ្ងន់ធ្ងរលាមកមានពពុះលាយឈាម

ការការពារ ៖

អនាម័យជាប្រចាំ កម្រាលត្រូវស្ងួតល្អ (ជាពិសេស សំអាតស្នូកទឹក) ។

ការព្យាបាល ៖

- ប្រើស៊ុលហ្វា ៣៣ (Sulfadimerazine) លាយក្នុងទឹក ឱ្យផឹក ចំនួន ៣ថ្ងៃ ក្នុងកំរិត ១០ ម.ល ទឹកមួយលីត្រ ឬ
- ស៊ុលហ្វាឌីមីឌីន (Sulfadimidine) អំប្រូលីយ៉ូម (Amprolium) ឬ Toltrazuril (Baycox) ជាដើម ។

កូលីបាក់ស៊ីឡូស៊ីស (Colibacillosis)

បង្កឡើងដោយ អ៊ី កូលី (E coli)

រោគសញ្ញា ៖

អ៊ីកូលីបំបែកខ្លួននៅក្នុងពោះវៀន តែ*រោគសញ្ញាដែល លេចចេញដំបូងគឺផ្លូវដង្ហើម* ដូច ទៅនឹង មីកូប្លាស្មាដែរ ។

- ព្រោះបាក់តេរី អ៊ីកូលី សាយភាយចូលទៅក្នុងថង់ខ្យល់ ។
- មានស្ពឹកស្រពន់ រោមបះ ប្រឹងដកដង្ហើម ក្អក និងដកដង្ហើមឮសូរ ។

- រាគ ដោយសារលាកពោះវៀន
- ជារឿយៗវាមានការវាយលុកបន្ទាប់បន្សំដ៏សាំញ៉ាំរបស់មីកូប្លាស្មា។

ស្លាកស្នាម :

- មានខ្ទុះខាប់នៅក្នុងថង់ខ្យល់ ស្រោមបេះដូង និងនៅលើ ផ្ទៃនៃបេះដូង ថ្លើម និងសួត

ព្យាបាល :

- ត្រូវចាំថាអ៊ីកូលី ជាជំងឺឆ្លៀតឱកាស ដែលកើតមាន ក្រោយពីមានមីកូប្លាស្មា
- អង់រ៉ូហ្លុកសាក់ស៊ីន (Enrofloxacine) គឺជាឱសថដែលមាន ប្រសិទ្ធភាព ប្រឆាំងបានបាក់តេរី ទាំង ២ ប្រភេទនេះ។

សាល់ម៉ូណេឡូស៊ីស (Salmonellosis)

វាមានពួកសាល់ម៉ូណេឡាជាច្រើនប្រភេទ (Gallinarum, Pullorum...) នៅពេលមានបញ្ហារលាកពោះវៀន គេគួធ្វើរោគវិនិច្ឆ័យ ប្រៀបធៀប លើសាល់ម៉ូណេឡានេះ

រោគសញ្ញា (ប្រភេទពុលឡូរ៉ូស Pullorose) :

- កើតមានលើកូនមាន់អាយុតិចជាង ២ សប្តាហ៍
- លាមករាគពណ៌សលឿង
- ក្លូអាក់បើកចំហដោយសារលាមកស្អិតជាប់។
- មាន់មិនស៊ីចំណី សំយ៉ុងក្បាលចុះក្រោម។

រោគសញ្ញា (ប្រភេទទីហ្វូស Typhose) :

- កើតមានលើមាន់ជំទង់
- មិនស៊ីចំណី សំកុក
- លាមករាគពណ៌លឿងទៅខៀវមានឆ្នូតឈាម

ការចម្លង : ការចម្លង តាមរយៈស៊ុត ឬការប៉ះពាល់ផ្ទាល់ជាមួយសត្វ ដែលមានផ្ទុកជំងឺ

ស្លាកស្នាម :

- ពុលឡូរ៉ូស (Pullorose) : មានដុំពកពណ៌ប្រផេះនៅលើ ថ្លើម ផាល សួត បេះដូង កោះ និងពោះវៀន
- ទីហ្វូស (Typhose) : ថ្លើម និងផាលរីក (មានពណ៌ លឿង) ផ្លូវអាហារគ្របដណ្តប់ដោយហ្វីប្រីន (Fibrin)

ការព្យាបាល :

- ប្រើអង់រ៉ូហ្លុកសាក់ស៊ីន (Enrofloxacine)
- ករណីកើតមានលើមនុស្ស ច្រើនបណ្តាលមកពីការបរិភោគ សាច់មាន់ ឬស៊ុតដែលមានមេរោគ ដោយមិនបានចម្អិន ឱ្យបានឆ្អិនល្អ ។

ហ្គំបូរ៉ូ (Gumboro)

- ជំងឺនេះបង្កឡើងដោយវីរុស

រោគសញ្ញា :

- កើតចំពោះមាន់អាយុតិចជាង ១០ អាទិត្យ ។
- មានសភាពអស់កម្លាំងខ្លាំង មិនអាចបញ្ឈរខ្លួនវាបាន ។
- រាគទឹកពណ៌ស ប្រឡាក់ជាប់នៅរោមក្លូអាក់ មាន់ចឹក ក្លូអាក់ និងរលាកក្លូអាក់

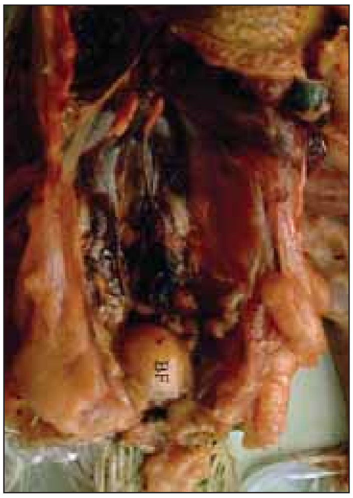

ស្លាកស្នាម :

- ថង់ក្លូអាក់មានសភាពហើម ពណ៌លឿង ហើយជួនកាលអាចមានឈាម

ការព្យាបាល :

- គ្មានការព្យាបាលទេ តែសត្វខ្លះអាចជាក្រោមមួយអាទិត្យ ។

IV. ជំងឺលើប្រព័ន្ធសរសៃប្រសាទ

ជំងឺនេះបង្ហាញនូវរោគសញ្ញាប្រសាទដែលបណ្តាលដោយ :

- បាក់តេរី : botulism
- វីរុស : ដង្កោវែក ម៉ារិក
- សារធាតុគីមី : ពុល (ថ្នាំពុលសត្វល្អិត)

រោគសញ្ញាប្រសាទមានដូចជា :

- ប្រកាច់ តែវ៉ៃ
- ពិការ

បូទុយលីស (Botulism)

- បង្កឡើងដោយបាក់តេរីក្លូសស្ទ្រីដ្យូម Clostridium botulimum
- បាក់តេរីនេះរស់នៅក្នុងបំពង់អាហាររបស់មាន់ និង បក្សីព្រៃ ក្នុងសំបុក ចំណី ទឹក ដែលមាននៅក្នុងទ្រុងមាន់

- បន្ទាប់ពីសត្វងាប់ ពួកបាក់តេរីបានបញ្ចេញជាតិពុល
- ដង្កូវដែលមាននៅក្នុងសាកសពសត្វនេះពោរពេញទៅដោយជាតិពុល
- នៅពេលមាន់ស៊ីដង្កូវនេះ ធ្វើឱ្យវាកើតមានជំងឺ។

រោគសញ្ញា ៈ

- ទន់ជើង ធ្លាក់ស្លាប ទន់ក និងធ្លាក់ត្របកភ្នែក
- ភាពទន់នេះផ្តើមចេញពីជើង ទៅស្លាប ក និងត្របកភ្នែក

ការការពារ ៈ

- ប្រមូល និងកប់សាកសពសត្វ

ការព្យាបាល ៈ

- អង់ទីប៊ីយ៉ូទិកមិនសូវមានប្រសិទ្ធភាពទេ ព្រោះវាសម្រាប់តែបាក់តេរី និងមិនសម្រាប់ការពុលទេ។ តែអាចគេប្រើប៉េង់ស្ត្រឹប (Pen-Strep) បាន។

ជំងឺញូវកាស (Newcastle)

រោគសញ្ញា ៈ

- ជំងឺញូវកាសបង្កឱ្យមានការស្លាប់ ឬបញ្ហាដង្ហើមស្រួចស្រាវ តែរោគសញ្ញាប្រព័ន្ធប្រសាទអាចសង្កេតឃើញមានតែ លើមាន់ដែលឈឺបាន ២-៣ថ្ងៃ ប៉ុណ្ណោះ។

- ជាធម្មតា មាន់ដែលមានអាយុ ២-៣ សប្តាហ៍ បង្ហាញរោគសញ្ញា ពិបាកដកដង្ហើម ហើយបន្ត មកទៀតគឺរាគ និងសញ្ញាប្រព័ន្ធប្រសាទ។
- ធ្លាក់ស្លាប និងរមួលក

ជំងឺមារិក (Marek)

ជំងឺមារិកបង្កឡើងដោយវីរុស ហើយវាជាប្រភេទមហារីកបក្សី។

រោគសញ្ញា៖

- ខ្វិនជើងបណ្តោះអាសន្ន
- ជើងលាតសន្ធឹងទៅទិសផ្សេងគ្នា (ជើងមួយសណ្តូកទៅមុខ ឯជើងមួយទៀតសណ្តូកទៅក្រោយ) មាន់មានដំណើរវិលវល់មួយរយៈពេល ហើយនឹងត្រឡប់មកសភាពដើមវិញ។

ស្លាកស្នាម៖

សរសៃនៅ ផ្នែកខាងក្រោយជើង មានសភាពធម្មតា

- រីកសរសៃប្រសាទ ជាពិសេសសរសៃនៅ ផ្នែកខាងក្រោយជើង
- មានដុំពកនៅថ្លើម ផាល តម្រងនោម បេះដូង សួត សាច់ដុំ និងទងកោះ

ការព្យាបាល : គ្មាន

ការការពារ :

- ការពារដោយធ្វើវ៉ាក់សាំងនៅពេលកំពុងញាស់ មិនត្រូវបានអនុវត្តទេចំពោះមាន់ចិញ្ចឹមព្រលែង។

IV. បញ្ហាលើស្បែក និងរោម

បញ្ហាលើស្បែកអាចបង្កឡើងដោយ :

- បរាសិត : ចៃ ស្រមើល...
- វីរុសៈ អុតមាន់
- ការចឹកគ្នា : ទ្រុងចង្អៀត កង្វះសារធាតុរ៉ែ
- កង្វះវីតាមីន និងអាស៊ីតអាមីនេ

បរាសិតខាងក្រៅ

- បរាសិតខាងក្រៅដែលច្រើនកើតនោះគឺចៃ
- ចៃបង្កឱ្យដាច់រលាត់ស្បែក
- មាន់នៅមិនស្ងៀម មិនសូវស៊ី ឬដេកមិនស្រួល
- កត្តាទាំងនេះធ្វើឱ្យការលូតលាស់យឺត ពងបានតិច និង ងាយទទួលជំងឺ

រោគសញ្ញា :

- មាន់មិនសូវបានសម្រាក មិនសូវស៊ីចំណីដូចធម្មតា
- វាធ្វើឱ្យធំយឺត និងថយពង
- បរាសិតអាចឃើញវានៅតាមគល់រោម

ការព្យាបាល ៖

ប្រើម៉ាឡាសុន ៥ % (Malathion 5%) បាញ់ផ្ទាល់ លើមាន់ ហើយរំលឹករៀងរាល់ ៣ ខែ ម្តង។ គេត្រូវធ្វើការសំអាតសំបុកផងដែរ។

ប្រើថ្នាំជក់ ឬស្លឹកស្តៅដាក់ក្នុងសំបុកមាន់ដើម្បីការពារស្រមើរ។

ជំងឺអុត

បង្កឡើងដោយវីរុស។

រោគសញ្ញា ៖

- ស្លាកស្នាមដុំពកនៅត្រង់កន្លែងដែលគ្មានរោម (ភ្នែក គល់ចំពុះ...)

- *ទំហំរបស់ដុំពកនេះរីកធំយ៉ាងរហ័ស ហើយរួមបញ្ចូលគ្នាទៅជា ទំហំធំពណ៌លឿង និងមានក្រមរក្រៀម*
- ក្នុងទម្រង់ជាខាន់ស្លាក់ គេឃើញមានស្លាកស្នាមនៅក្នុងមាត់ បំពង់អាហារ និងបំពង់ខ្យល់ ដែលធ្វើឱ្យមានការពិបាកដកដង្ហើម

ការចម្លង ៖

- ការចម្លងកើតមានដោយសារប៉ះផ្ទាល់ជាមួយនឹងស្បែកដែលដាច់
- ការខាំរបស់មូស និងសត្វល្អិតផ្សេងទៀត ក៏ជាការចម្លងជំងឺផងដែរ ។

ការព្យាបាល ៖

- គ្មានការព្យាបាល តែទោះយ៉ាងណាក៏ដោយ អុតមានការសាយភាយយឺតយើងអាចចាក់វ៉ាក់សាំងដើម្បីទប់ការរីករាលដាលរបស់វាបាន ។
- លាយ ស៊ុលហ្វា ទ្រីមេតូព្រីម ចំនួនមួយអាទិត្យដើម្បីបង្ការការចម្លងផ្សេងទៀតសម្រាប់មាន់ជំទង់ ។

ការចាក់វ៉ាក់សាំង ៖

- គ្មានការព្យាបាលទេ តែជំងឺអុតមានការសាយភាយយឺត ដូចនេះការចាក់វ៉ាក់សាំងអាចបញ្ឈប់ការសាយភាយបាន
- ចាក់វ៉ាក់សាំងការពារ ដោយការជួសស្លាប
- គេចាប់ធ្វើនៅពេលមាន់មានអាយុចាប់ពី ៧-១០ ថ្ងៃ
- ត្រូវប្រយ័ត្ន វ៉ាក់សាំងអុតជាប្រភេទវ៉ាក់សាំងរស់ ហើយវា បង្កជាជំងឺក្នុងទម្រង់ស្រាល ដូចនេះគេត្រូវចាក់តែមាន់ណា ដែលមានសុខភាពល្អ ។

ការចឹកគ្នា

រោគសញ្ញា ៖

- មាន់ចឹកគ្នារហូតដល់ស្លាប់
- ការចឹកគ្នាចាប់ផ្តើមនៅពេលមិនទាន់ដុះរោមពេញ ឬនៅពេលមានអាយុ ២-៣ សប្តាហ៏
- សភាពបែបនេះអាចបណ្តាលឱ្យមានការចឹកគ្នាដ៏សាហាវ ជាពិសេសប្រសិនបើមានរបួសកើតមាន ។

មាន់អាចរងរបួសយ៉ាងខ្លាំងដោយមាន់ផ្សេងទៀត

មូលហេតុ ៖

- កង្វះអំបិល សារធាតុរ៉ែ និងដោយសារបរាសិតខាងក្នុង
- ទីកន្លែងចង្អៀតពេក

ការការពារ ៖

- កាត់ចំពុះ
- ផ្តល់ចំណីមានជាតិសរសៃខ្ពស់
- រៀបចំទីកន្លែងដែលសមស្របទៅនឹងបរិមាណមាន់ដែលមាន

កង្វះពពួកវីតាមីន

- កង្វះវីតាមីន អា៖ ស្លាកស្នាមមាននៅលើភ្នែក ត្របក ភ្នែកស្អិតជាប់គ្នា (វីតាមីនអា ជួយបង្កើតភ្នាសសើម)

- កង្វះវីតាមីន ដេ៖ ធ្វើឱ្យមាន់ដែលមានរោមពណ៌ខ្មៅពីកំណើតក្លាយទៅជាក្រហម និងត្នោត ។
- កង្វះវីតាមីន បេកំប្លិច៖ ឃើញមានក្រមរក្រៀមនៅជុំវិញភ្នែក និងចំពុះ ។ បាតជើងមានសភាពស្ងួតបែកក្រហែង និងក្រិនរួមជាមួយនឹងមានឈាម ។

កង្វះពពួកអាស៊ីតអាមីនេ

- លីស៊ីន (Lysine)៖ កង្វះលីស៊ីនធ្វើឱ្យអស់ពណ៌នៅរោមស្លាប
- មេត្យូនីន (Methionine)៖ រោមដុះមិនស្មើគ្នា រោមវែងខុសធម្មតា រោមមិនក្រាបរាបស្មើ ។

តារាងកម្មវិធីវ៉ាក់សាំងដែលត្រូវអនុវត្ត

ឈ្មោះជំងឺ	ចាក់លើកទី ១	ចាក់លើកទី ២	ចាក់លើកក្រោយដើម្បីបន្តការពារ
ញ៉ូវកាស (I2)	អាយុ ១ថ្ងៃ	២អាទិត្យ ក្រោយមក	
អាសន្នរោគ	អាយុ ៦អាទិត្យ	៤អាទិត្យ ក្រោយមក	បន្ទាប់មក ២អាទិត្យមុនពង
អុត	កូនមាន់អាយុ ១អាទិត្យ ដល់ ១០អាទិត្យ		

ត្រូវកត់ត្រាថ្ងៃខែចាក់វ៉ាក់សាំងឱ្យច្បាស់ ដើម្បីប្រាកដថាសត្វទាំងអស់ត្រូវបានធ្វើវ៉ាក់សាំងទៀងទាត់ ។ បើសិនជាមិនធ្វើតាមកម្មវិធីឱ្យបានត្រឹមត្រូវទេនោះមានន័យថាសត្វមិនអាចការពារជំងឺបានល្អឡើយ ។

កំណត់សម្គាល់ ៖

- ១០០ ក្រាម (ក្រ) = ១ ខាំ
- ១០ សង់ទីម៉ែត្រ (ស.ម) = ១ តឹក
- ១ មីលីលីត្រ (ម.ល) = ១ សេ សេ